

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΜΒΑΛΩΤΗΣ

**ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:
ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΜΙΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ**

Ιωάννινα 1998

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΜΒΑΛΩΤΗΣ

**ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:
ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	107
2. Μεθοδολογικές Παρατηρήσεις	107
3. Ο δείκτης πολιτικού κινισμού των υποκειμένων του δείγματος ...	108
3.1 Η ανάλυση του πολιτικού κινισμού στα υποκείμενα του δείγματος	115
4. Ο δείκτης πολιτικής εμπιστοσύνης των υποκειμένων του δείγματος	116
4.1 Η ανάλυση της πολιτικής εμπιστοσύνης στα υποκείμενα του δείγματος .	124
5. Συμπεράσματα	124
6. Παραρτήματα	126

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η εκπαίδευση μπορεί να προσεγγιστεί ικανοποιητικά ως ένας μηχανισμός που ανταναχλά, ενσωματώνει, δημιουργεί και αναπαράγει, ένα περίπλοκο και ορισμένες φορές αντιφατικό σύνολο κοινωνικοοικονομικών, πολιτικών, πολιτισμικών και ιδεολογικών παραμέτρων. Οι τελευταίες συνθέτουν τη διευθυμένη αναπαραγωγή της (ταξικής) κοινωνίας στα πλαίσια μη-γραμμικών όρων εξέλιξης και διαφοροποίησης. Η διάκριση της εκπαίδευσης από την πολιτική, διάκριση η οποία προκύπτει από αστικές-φιλελεύθερες θεωρήσεις για το σχολείο και το ρόλο του στην κοινωνία, ελέγχεται ως ύποπτη. Η πτώση της εμπορευματικής αξίας των αγαθών της εκπαίδευσης και η απορύθμιση των σχετικών εκπαιδευτικών διαδικασιών, υποκρύπτουν τον κίνδυνο αξίωσης ως προς την ουδετερότητα του σχολικού οργανισμού.

Η ανάγκη επιστημονικής διερεύνησης των πολιτικών στάσεων των μαθητών, σε μια περίοδο κατά την οποία διατυπώνονται συνεχώς εκτιμήσεις και σχόλια σχετικά με την α-πολιτικοποίηση της νεολαίας, προτάθηκε με στόχο τη δημιουργία των προϋποθέσεων επαναπροσδιορισμού της θεωρίας αλλά και των εισηγήσεων για την πρακτική εφαρμογή θεσμών συμμετοχικής και συλλογικής διαπραγμάτευσης.

2. Μεθοδολογικές Παρατηρήσεις

Η διερεύνηση των στάσεων των μαθητών ως προς την πολιτική επιχειρήθηκε με τη βοήθεια εμπειρικής έρευνας η οποία πραγματοποιήθηκε σε δείγμα τριών χιλιάδων οκτακοσίων πενήντα (3850) μαθητών γυμνασίου και λυκείου, σε τρεις επιλεγμένες δειγματοληπτικές περιοχές (νομός Θεσσαλονίκης, νομός Μαγνησίας και νομός Ιωαννίνων), με τη βοήθεια μιας σειράς ερευνητικών τεχνικών (ερωτηματολόγιο, ημιδομημένη συνέντευξη, αρχειακή έρευνα και ελεύθερη παρατήρηση)¹.

Στο συγκεκριμένο άρθρο επιχειρείται η συνοπτική παρουσίαση των πρώτων αποτελεσμάτων ως προς τη διερεύνηση των στάσεων των μαθητών απέναντι στην πολιτική με βάση δύο δείκτες μέτρησης:

- α) τον **πολιτικό κνισμό** των μαθητών του δείγματος και
- β) την **πολιτική εμπιστοσύνη** των μαθητών.

1. Η ανάλυση της διαδικασίας πολιτικής κοινωνικοποίησης των μαθητών επιχειρείται διεξοδικά στο Α. Εμβλωτής, *Ο ρόλος των Μαθητικών Κοινοτήτων στη διαδικασία Πολιτικής Κοινωνικοποίησης των μαθητών*, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1996. Εδώ παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένες επιμέρους εκτιμήσεις.

3. Ο δείκτης πολιτικού κυνισμού των υποκειμένων του δείγματος

Η αντίληψη του βαθμού πολιτικού κυνισμού πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια των απαντήσεων τριών χιλιάδων οκτακοσίων πενήντα (3.850) μαθητών γυμνασίου και λυκείου σε ερωτήματα ειδικά σχεδιασμένου ερωτηματολογίου. Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου εμπλουτίστηκαν από τις εκτιμήσεις εξακοσίων εβδομήντα έξι (676) μαθητών, οι οποίοι πήραν μέρος σε εβδομήντα εννέα (79) προσεκτικά σχεδιασμένες ημιδομημένες συνεντεύξεις.

Οι προτεινόμενοι ισχυρισμοί του ερωτήματος -οι οποίοι για τις ανάγκες της εμπειρικής διερεύνησης επαναδιατυπώθηκαν, ως αποτέλεσμα των τροποποιήσεων που υπέστη το εργαλείο συλλογής πληροφοριακού υλικού στην πιλοτική φάση της έρευνας- αποτελούν ισχυρισμούς οι οποίοι διατυπώνονται σε επίπεδο καθημερινής κοινωνικής αλληλεπίδρασης για την πολιτική και τους πολιτικούς.

Οι δηλώσεις των μαθητών/τριών του δείγματος προκύπτουν από την επιλογή μιας από τις προτεινόμενες θέσεις της τετράβαθμης κλίμακας συμφωνίας-διαφωνίας που προτάθηκε από τον ερευνητή.

Το σχετικό ερώτημα στο ερωτηματολόγιο διατυπώθηκε ως εξής:

Ερώτηση²:

Ακούγονται πολλά για την πολιτική. Με ποια από τα παρακάτω συμφωνείς, με ποια διαφωνείς και σε ποιο βαθμό;

(Βάλε σε παρακαλώ σε κάθε τετραγωνάκι τον αριθμό που σε εκφράζει)

(Συμφωνώ=1, Συμφωνώ με επιφυλάξεις=2, Διαφωνώ με επιφυλάξεις=3, Διαφωνώ=4)

01 "Η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι".

02 "Οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες".

03 "Σ'ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία".

04 "Σ'ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη βουλή".

05 "Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά".

06 "Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα".

07 "Αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία".

2. Οι ισχυρισμοί που σημειώνονται με πλάγιους χαρακτήρες, στόχο έχουν τη διερεύνηση της εμπιστοσύνης προς τους πολιτικούς, συμπληρωματική παράμετρο, η οποία θα μελετηθεί σε επόμενο σημείο.

Οι απαντήσεις των μαθητών/τριών στα ερωτήματα ανίχνευσης του πολιτικού κινισμού (υποερωτήματα 01, 02, 06, 07)³ παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

Ερώτημα 1:

“Η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι”.

Πίνακας 1.1.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	1431	37,4	37,7	37,7
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1295	33,9	34,1	71,8
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	709	18,5	18,7	90,5
	Διαφωνώ	361	9,4	9,5	100,0
	Total	3796	99,3	100,0	
Missing	0	27	,7		
Total		3823	100,0		

Ερώτημα 2:

“Οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες”.

Πίνακας 1.2.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	1511	39,5	39,8	39,8
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1492	39,0	39,3	79,0
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	586	15,3	15,4	94,4
	Διαφωνώ	211	5,5	5,6	100,0
	Total	3800	99,4	100,0	
Missing	0	23	,6		
Total		3823	100,0		

3. Μεταβλητές v53a, v53b, v53f και v53g αντίστοιχα.

Ερώτημα 3:

“Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα”.

Πίνακας 1.3.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	1006	26,3	26,6	26,6
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1318	34,5	34,8	61,4
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	925	24,2	24,4	85,8
	Διαφωνώ	538	14,1	14,2	100,0
	Total	3787	99,1	100,0	
Missing	0	36	,9		
Total		3823	100,0		

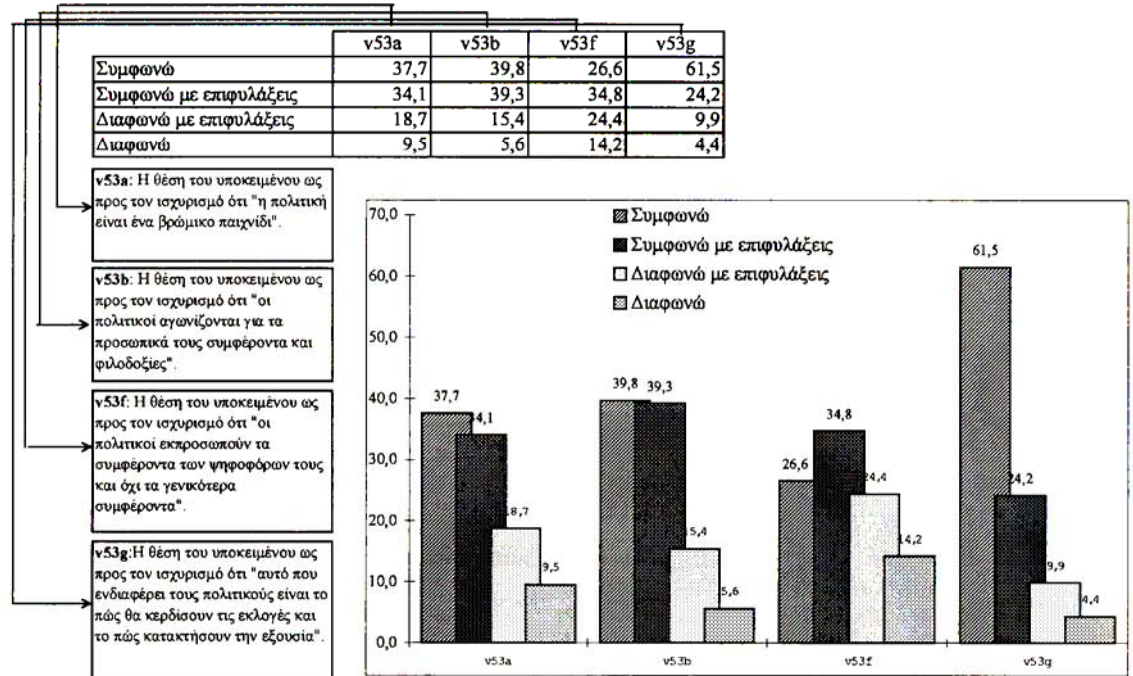
Ερώτημα 4:

“Αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία”.

Πίνακας 1.4.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	2335	61,1	61,5	61,5
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	919	24,0	24,2	85,7
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	376	9,8	9,9	95,6
	Διαφωνώ	169	4,4	4,4	100,0
	Total	3799	99,4	100,0	
Missing	0	24	,6		
Total		3823	100,0		

Πίνακας 1.5./Γραφική Παράσταση 1.1.

Η επιμέρους επεξεργασία των δεικτών έχει ως εξής:

Στο πρώτο ερώτημα οι μαθητές/τριες του δείγματος καλούνται να τοποθετηθούν ως προς τον ισχυρισμό ότι η πολιτική είναι "ένα βρώμικο παιχνίδι". Η χρήση του συγκεκριμένου ισχυρισμού, ως δείκτη μέτρησης του πολιτικού κινισμού είναι ευρεία, τόσο σε επιστημονικό όσο και σε καθημερινό (π.χ. δημοσιογραφικό) επίπεδο.

Τα υποκείμενα που έλαβαν μέρος στην έρευνα και απάντησαν στο σχετικό

4. Οι ισχυρισμοί που παρουσιάσθηκαν υπό μορφή ερωτημάτων και στους οποίους τα υποκείμενα τοποθετήθηκαν, είναι προτάσεις οι οποίες προέρχονται από το λόγο των μαθητών για την πολιτική και τους πολιτικούς. Η επεξεργασία του λόγου των μαθητών πραγματοποιήθηκε κατά τη φάση πιλοτικής διερεύνησης του θέματος με την εφαρμογή τεχνικών ανάλυσης περιορισμένου σε συνεντεύξεις.

ερώτημα, αποδέχονται σε γενικές γραμμές τον ισχυρισμό, διατηρώντας ορισμένες μόνο επιφυλάξεις (το 37.7% απαντά ότι συμφωνεί απόλυτα, σημειώνοντας την υψηλότερη ποσοστιαία τιμή, ενώ το 34.1% δηλώνει ότι συμφωνεί με επιφυλάξεις). Το 28.2% των απαντήσεων συγκροτεί τον πόλο άρνησης στον ισχυρισμό, ποσοστό το οποίο προκύπτει από όσους/ες διαφωνούν με επιφυλάξεις (18.7%) ή απόλυτα (9.5%).

Τα ερωτήματα 02, 06 και 07⁵, στοχεύουν στην ανίχνευση του βαθμού πολιτικού κυνισμού των υποκειμένων ως προς τους πολιτικούς, στα πρόσωπα δηλαδή που εκπροσωπούν την πολιτική σε θεσμικό επίπεδο. Σε γενικές γραμμές οι μαθητές και μαθήτριες του δείγματος, συμφωνούν με τους ισχυρισμούς που παρουσιάστηκαν και οι οποίοι ήταν διατυπωμένοι με τρόπο “αρνητικό”⁶.

5. Μεταβλητές V53b, V53f και V53g αντίστοιχα.

6. Σ: Η γνώμη σας για τους πολιτικούς;

M1: Όσο πιο χειρότερη γίνεται ...

M2: Εγώ πιστεύω ότι όλοι μέσα τους έχουν ένα ευαίσθητο χαρακτήρα, αλλά τα συμφέροντα πολλές φορές, τα λεφτά κυρίως, τα κρύβουν.

M3: Οι πολιτικοί είναι χρόνια πολιτικοί και πρέπει να αλλάζουν, πρέπει να μπουν νέα μυαλά, νέοι άνθρωποι

M4: Ο Καρμανλής δηλαδή ...

M2, M1: Σςςς ... (Χαμόγελα)

(Γυμνάσιο Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης)

Μαθητές: Όλοι είναι ίδιοι, για φτύσιμο ...

(Ε.Π.Α. Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης)

M1: Το μόνο που ξέρουν να κάνουν οι πολιτικοί είναι να κάνουν τη χώρα σαν τα μούτρα τους και μετά να τα περιμένουν όλα από τη νεολαία και να λένε τι νεολαία είναι αυτή χωρίς πρότυπα, χωρίς όνειρα, χωρίς στόχους, χωρίς τίποτα ... Τι στόχους να έχεις σε μια κοινωνία σαν αυτή που έχουμε τώρα; (μαθητής Β΄ γυμνασίου)

(Γυμνάσιο Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης)

M1: Σε ότι αφορά τη Βουλή και του βουλευτές, έχω να πω ότι υπάρχει ζωή και μετά θάνατον

(γέλια)

Σ: Γιατί;

M1: Γιατί όλοι τους είναι γέροι, με ιδέες που είναι ξεπερασμένες, η πλειοψηφία, και δε μας αφήνουν να πραγματοποιήσουμε τα όνειρά μας.

(Γυμνάσιο Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου)

M1: Εκπροσωπούν την κουντάλα

(Τ.Ε.Α. Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου)

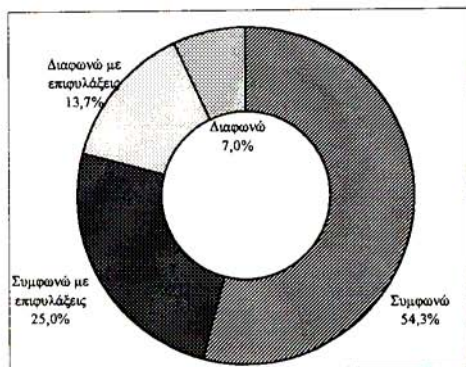
- [02 “Οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες” (v53b)
- 06 “Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα” (v53f)
- 07 “Αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία” (v53g)]

Από τη μελέτη των δεδομένων προκύπτει ότι το 79.1% των μαθητών και μαθητριών που τοποθετήθηκαν στους σχετικούς ισχυρισμούς δηλώνει ότι συμφωνεί με τον πρώτο ισχυρισμό [ότι δηλαδή “οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες”] (το 39.8% χωρίς επιφυλάξεις και το 39.3% με επιφυλάξεις), το 61.4% συμφωνεί, με ή χωρίς επιφυλάξεις ότι “οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα” (26.6% και 34.8% αντίστοιχα), ενώ η συντριπτική πλειοψηφία (85.7%) δηλώνει ότι “το μόνο που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία” (61.5% χωρίς επιφυλάξεις και 24.2% με επιφυλάξεις).

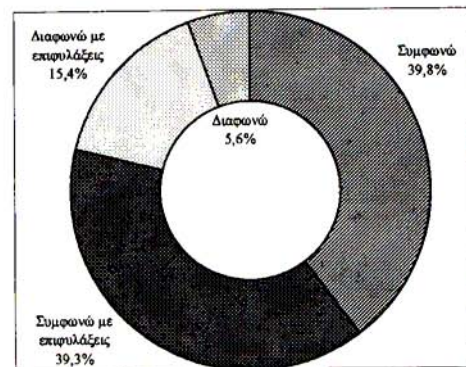
Οι παρακάτω γραφικές παραστάσεις είναι αποκαλυπτικές:

Γραφικές Παραστάσεις 1.2.-1.5.

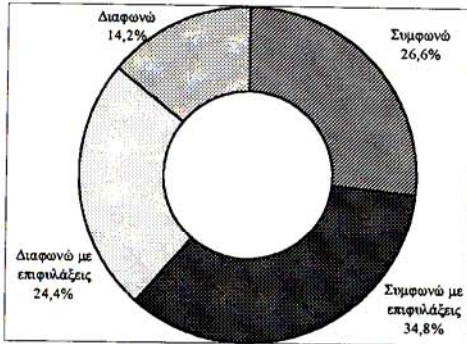
Η θέση του υποκειμένου ως προς τον ισχυρισμό ότι “η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι”.

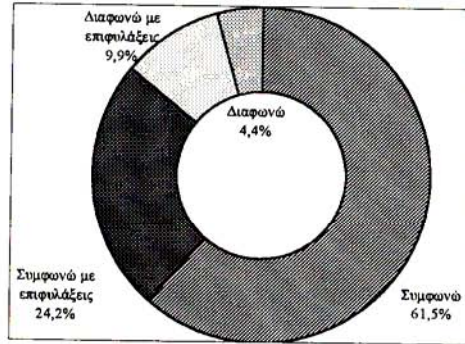
Η θέση του υποκειμένου ως προς τον ισχυρισμό ότι “η πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα”.

Η θέση του υποκειμένου ως προς τον ισχυρισμό ότι "οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα".

Η θέση του υποκειμένου ως προς τον ισχυρισμό ότι "αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς κατακτήσουν την εξουσία".

Στους πίνακες του σχετικού παραρτήματος⁷, παρουσιάζονται συνοπτικά οι έλεγχοι ανίχνευσης στατιστικά σημαντικών σχέσεων ανάμεσα στις μεταβλητές που εξετάζονται (v53a, v53b, v53f και v53g) και μια σειρά ανεξάρτητων μεταβλητών.

Με τη βοήθεια του στατιστικού χ^2 , εντοπίστηκαν οι περιπτώσεις στις οποίες εμφανίζεται στατιστική σημαντικότητα. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά τα αποτελέσματα.

Πίνακας 1.6.

	v53a	v53b	v53f	v53g
Φύλο	$\chi^2=13.247, df=3, s=.004(***)$	$\chi^2=18.819, df=3, s=.000(***)$	$\chi^2=8.224, df=3, s=.041(***)$	$\chi^2=23.086, df=3, s=.000(***)$
Ηλικία	$\chi^2=250.127, df=21, s=.000(***)$	$\chi^2=133.694, df=21, s=.000(***)$	$\chi^2=36.598, df=21, s=.018(***)$	$\chi^2=101.191, df=21, s=.000(***)$
Περιοχή δειγματοληψίας	$\chi^2=22.410, df=6, s=.001(***)$	$\chi^2=33.818, df=6, s=.000(***)$	$\chi^2=3.302, df=6, s=.770$	$\chi^2=17.330, df=6, s=.008$
Αστικές Περιοχές	$\chi^2=12.360, df=6, s=.054$	$\chi^2=8.451, df=6, s=.206$	$\chi^2=11.676, df=6, s=.069$	$\chi^2=5.963, df=6, s=.427$
Τύπος Σχολικής Μονάδας	$\chi^2=206.494, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=105.806, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=44.271, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=70.840, df=9, s=.000(***)$
Εκπαιδευτική Βαθμίδα	$\chi^2=180.527, df=3, s=.000(***)$	$\chi^2=68.484, df=3, s=.000(***)$	$\chi^2=24.719, df=3, s=.000(***)$	$\chi^2=49.979, df=3, s=.000(***)$
Τύπος Λυκείου	$\chi^2=29.562, df=6, s=.000(***)$	$\chi^2=40.281, df=6, s=.000(***)$	$\chi^2=19.816, df=6, s=.002(***)$	$\chi^2=22.598, df=6, s=.000(***)$
Κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον προέλευσης	$\chi^2=8.156, df=6, s=.226$	$\chi^2=18.966, df=6, s=.004(***)$	$\chi^2=11.083, df=6, s=.085$	$\chi^2=22.016, df=6, s=.001(***)$
Επίδοση	$\chi^2=96.164, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=108.495, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=41.254, df=9, s=.000(***)$	$\chi^2=81.912, df=9, s=.000(***)$

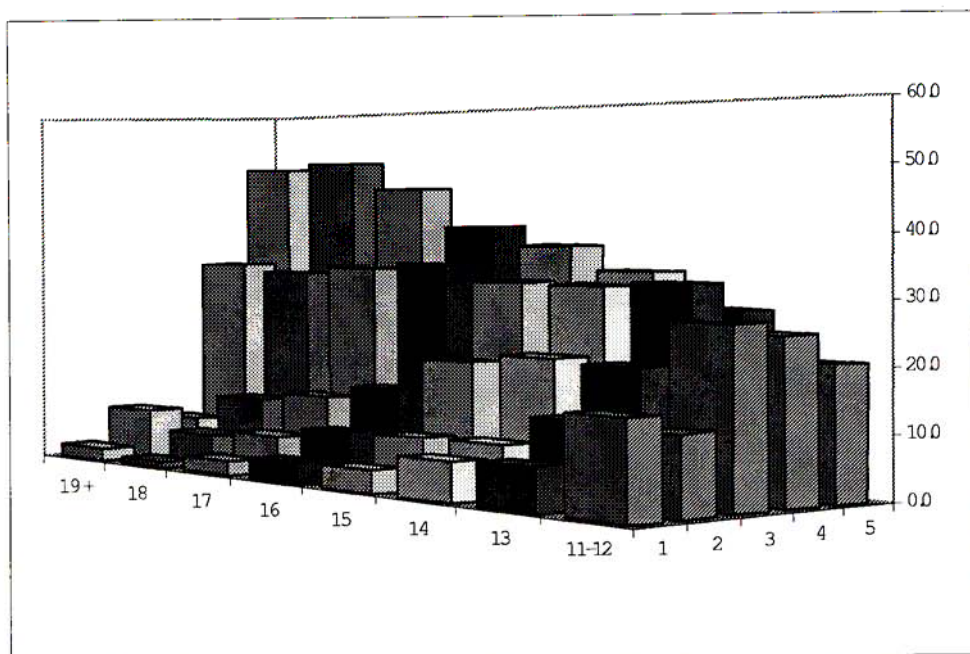
Παρατήρηση: Με αστερίσκους επισημαίνονται οι περιπτώσεις εντοπισμού στατιστικής σημαντικότητας.

7. βλ. σχετικούς πίνακες στο Παράρτημα

3.1 Η ανάλυση του πολιτικού κινισμού στα υποκείμενα του δείγματος

Ο δείκτης πολιτικού κινισμού συντίθεται από τις τέσσερις (4) επιμέρους μεταβλητές που εξετάστηκαν παραπάνω. Η εφαρμογή της reliability analysis έδωσε alpha .592, τιμή ικανοποιητική όταν προκύπτει για τέσσερα items. Ο έλεγχος για τον εντοπισμό στατιστικά συστηματικών διαφοροποιήσεων, όταν η σύνθετη μεταβλητή που περιγράφει γενικά το φαινόμενο του πολιτικού κινισμού τίθεται υπό την επίδραση μιας σειράς ανεξάρτητων μεταβλητών, συμπληρώνει τις παρατηρήσεις των επιμέρους προσεγγίσεων. Με εφαρμογή του κριτηρίου Kruskal-Wallis, διαπιστώθηκε η επίδραση της ηλικίας ($X^2=157.807$, $p<.001$)⁸, της βαθμίδας εκπαίδευσης ($X^2=137.559$, $p<.001$), της

Γραφική Παράσταση 1.6.

8. Η γραφική παράσταση απεικονίζει την αύξηση του πολιτικού κινισμού των υποκειμένων κατά τη διάφορα της μετάβασης από τη μια ηλικιακή ομάδα στην επόμενη.

σχολικής επίδοσης ($X^2=58.609$, $p<.001$), αλλά και του τύπου λυκείου ($X^2=8.868$, $p<.001$) στο οποίο φοιτούν οι μαθητές και μαθήτριες του β' κύκλου⁹. Δεν ανιχνεύθηκε διαφοροποίηση του πολιτικού κυνισμού από την επίδραση του φύλου ($X^2=1.996$, $p>.05$) ή του κοινωνικοοικονομικού status της οικογένειας προέλευσης ($X^2=.965$, $p>.05$).

4. Ο δείκτης πολιτικής εμπιστοσύνης των υποκειμένων του δείγματος

Για την ανίχνευση του βαθμού πολιτικής εμπιστοσύνης των υποκειμένων του δείγματος, χρησιμοποιήθηκαν τα ερωτήματα 03, 04 και 05 της ερώτησης 53¹⁰. Οι πληροφορίες δίνονται με τη μορφή τοποθετήσεων σε ισχυρισμούς οι οποίοι διατυπώθηκαν κατά την πιλοτική φάση της έρευνας από μαθητές και μαθήτριες. Οι προτεινόμενοι ισχυρισμοί, που ελέγχονται από τα υποκείμενα σε προσχεδιασμένη κλίμακα συμφωνίας - διαφωνίας, είναι:

[“Σε ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία”. (v53c)

“Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη Βουλή”. (v 53d)

“Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά”. (v53e)]

Οι απαντήσεις των μαθητών παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

Ερώτημα 1:

“Σε ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία”.

Πίνακας 1.7.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	999	26,1	26,5	26,5
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1699	44,4	45,0	71,5
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	686	17,9	18,2	89,6
	Διαφωνώ	391	10,2	10,4	100,0
	Total	3775	98,7	100,0	
Missing	0	48	1,3		
Total		3823	100,0		

9. Βλ. σχετικούς πίνακες στο Παράρτημα.

10. Μεταβλητές v53c, v53d και v53e αντίστοιχα.

Ερώτημα 2:

“Σ’ ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη βουλή”.

Πίνακας 1.8.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	1611	42,1	42,4	42,4
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1254	32,8	33,0	75,4
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	536	14,0	14,1	89,5
	Διαφωνώ	397	10,4	10,5	100,0
	Total	3798	99,3	100,0	
Missing	0	25	,7		
Total		3823	100,0		

Ερώτημα 3:

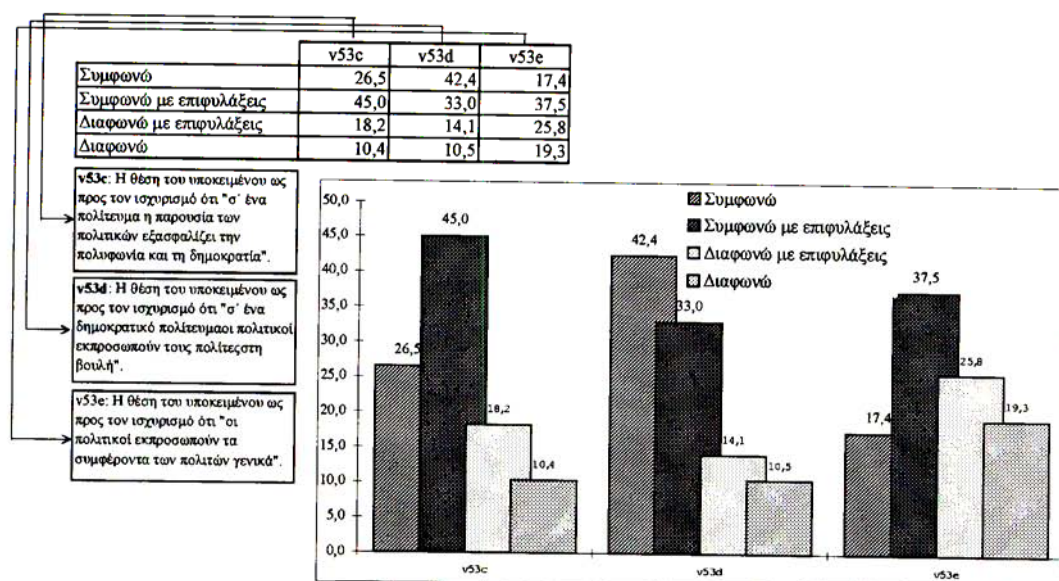
“Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά”.

Πίνακας 1.9.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ	661	17,3	17,4	17,4
	Συμφωνώ με επιφυλάξεις	1423	37,2	37,5	54,9
	Διαφωνώ με επιφυλάξεις	980	25,6	25,8	80,7
	Διαφωνώ	733	19,2	19,3	100,0
	Total	3797	99,3	100,0	
Missing	0	26	,7		
Total		3823	100,0		

Μια συνοπτική, αλλά συγκεντρωτική παρουσίαση των κατανομών για τις μεταβλητές v53c, v53d, v53e παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 1.10./Γραφική Παράσταση 1.7.

Σε γενικές γραμμές οι μαθητές και οι μαθήτριες που απάντησαν στα σχετικά ερωτήματα, συμφωνούν σε ποσοστό 71.5% (26.5% απόλυτα και 45.0% με επιφυλάξεις) ότι η παρουσία των πολιτικών σ' ένα πολίτευμα εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία. Με λιγότερες επιφυλάξεις συμφωνούν στο ότι ουσιαστικά η αντιπροσώπευση των πολιτών από τους πολιτικούς στο κοινοβούλιο είναι η βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος (42.4% των υποκειμένων συμφωνούν απόλυτα, ενώ 33.0% συμφωνούν με επιφυλάξεις). Το ότι οι πολιτικοί είναι επιφορτισμένοι με την εκπροσώπηση των πολιτών στη βουλή δε φαίνεται να σημαίνει, για ορισμένους/ες μαθητές και μαθήτριες του δείγματος, ότι εκπροσωπούν και τα συμφέροντά τους. Παρ' όλα αυτά το 54.9%, δηλαδή ο/η ένας/μία στους δύο περίπου, τοποθετείται επιλέγοντας κάποια τιμή στον πόλο της συμφωνίας (το 17.4% συμφωνεί με τον ισχυρισμό έτσι όπως διατυπώθηκε, ενώ το 37.5% συμφωνεί μεν αλλά με κάποιες επιφυλάξεις). Ένας/μία στους τέσσερις φαίνεται να διατηρεί επιφυλάξεις ως προς το αν οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών, ενώ προκύπτει και ένα ποσοστό 19.3%, το οποίο προσδιορίζει εκείνους οι οποίοι είναι περισσότερο απόλυτοι στην εκτίμησή τους και διαφωνούν με τον ισχυρισμό.

Ουσιαστικά το 45.1% των μαθητών και μαθητριών διαφωνεί με τον συγκεκριμένο ισχυρισμό. Είναι μέρος αυτών που στο ερώτημα 06 αποκαλύπτουν τον πολιτικό κυνισμό τους, ισχυριζόμενοι ότι τελικά οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα των πολιτών. Η εκδήλωση μιας πρώιμης επαφής των μαθητών/τριών με την πρακτική των πελατειακών σχέσεων, που φαίνεται να προσδιορίζει την επικοινωνία των πολιτών με τους πολιτικούς στην ελληνική (και όχι μόνο) πολιτική κουλτούρα, ενδέχεται να ερμηνεύει την παραπάνω ένδειξη.

Στον πίνακα που ακολουθεί εντοπίζονται οι αλληλεπιδράσεις και εξαρτήσεις ανάμεσα στις μεταβλητές που συνοδεύουν τις δηλώσεις των μαθητών/τριών.

Πίνακας 1.11.

	v53c	v53d	v53e
Φύλο	$\chi^2 = 32.735, df = 3, s = .000(***)$	$\chi^2 = 14.382, df = 3, s = .002(***)$	$\chi^2 = 9.670, df = 3, s = .021(***)$
Ηλικία	$\chi^2 = 41.680, df = 21, s = .004(***)$	$\chi^2 = 43.608, df = 21, s = .002(***)$	$\chi^2 = 47.443, df = 21, s = .000(***)$
Περιοχή δειγματοληψίας	$\chi^2 = 14.772, df = 6, s = .022(***)$	$\chi^2 = 4.026, df = 6, s = .673$	$\chi^2 = 5.853, df = 6, s = .439$
Αστικές Περιοχές	$\chi^2 = 14.195, df = 6, s = .027(***)$	$\chi^2 = 12.523, df = 6, s = .051$	$\chi^2 = 5.475, df = 6, s = .484$
Τύπος Σχολικής Μονάδας	$\chi^2 = 40.615, df = 9, s = .000(***)$	$\chi^2 = 20.147, df = 9, s = .017(***)$	$\chi^2 = 86.354, df = 9, s = .000(***)$
Εκπαιδευτική Βαθμίδα	$\chi^2 = 16.590, df = 3, s = .000(***)$	$\chi^2 = 5.433, df = 3, s = .142$	$\chi^2 = 20.328, df = 3, s = .000(***)$
Τύπος Λυκείου	$\chi^2 = 24.898, df = 6, s = .000(***)$	$\chi^2 = 14.853, df = 6, s = .021(***)$	$\chi^2 = 66.712, df = 6, s = .000(***)$
Κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον προέλευσης	$\chi^2 = 9.64, df = 6, s = .140$	$\chi^2 = 12.879, df = 6, s = .044(***)$	$\chi^2 = 1.940, df = 6, s = .925$
Επίδοση	$\chi^2 = 49.036, df = 9, s = .000(***)$	$\chi^2 = 38.048, df = 9, s = .000(***)$	$\chi^2 = 31.337, df = 9, s = .000(***)$

Παρατήρηση: Με αστερίσκους επισημαίνονται οι περιπτώσεις εντοπισμού στατιστικής σημαντικότητας.

Από τη μελέτη των δεδομένων του πίνακα διαπιστώνεται η συστηματική διαφοροποίηση στις κατανομές των δηλώσεων, όταν επιδρούν το φύλο και η ηλικία των υποκειμένων. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η σταθμισμένη κατανομή των δηλώσεων για τους παραπάνω ισχυρισμούς.

Πίνακας 1.12.

"Σ' ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	30,6	22,4	28,0	26,8	31,8	27,2	25,3	26,1	23,9	21,4
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	42,9	47,2	37,4	38,2	43,9	45,4	46,5	46,0	49,0	44,9
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	16,9	19,3	20,6	19,5	13,2	19,1	18,8	18,6	18,0	18,4
Διαφωνώ	9,6	11,0	14,0	15,4	11,1	8,3	9,3	9,3	9,1	15,3

Πίνακας 1.13.

"Σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη βουλή".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	44,7	40,3	39,3	41,9	36,9	49,8	41,5	42,9	44,0	28,3
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	31,3	34,8	31,8	28,3	37,6	30,2	34,0	32,6	33,9	41,4
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	12,8	15,3	13,1	16,6	13,8	11,9	13,8	14,5	14,1	15,2
Διαφωνώ	11,2	9,7	15,9	13,1	11,7	8,1	10,7	10,0	7,9	15,2

Πίνακας 1.14.

"Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	19,2	15,8	22,4	22,2	17,8	18,7	16,3	16,3	14,7	16,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	37,4	37,4	30,8	34,2	42,5	38,5	39,9	32,6	42,6	29,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	25,4	26,3	25,2	25,8	23,2	26,4	24,9	28,9	22,8	28,0
Διαφωνώ	18,0	20,6	21,5	17,8	16,4	16,4	18,9	22,1	19,8	27,0

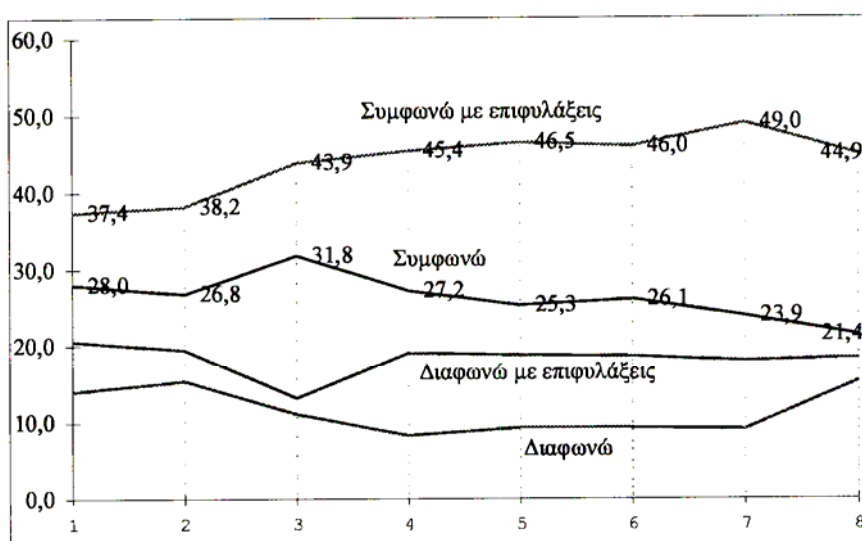
Ο έλεγχος ως προς το φύλο δημιουργεί τις προϋποθέσεις ανάδειξης της μετριοπάθειας των κοριτσιών, τουλάχιστον σε ότι αφορά την απόλυτη συμφωνία με τους ισχυρισμούς που διατυπώθηκαν. Τα ποσοστά του "συμφωνώ (απόλυτα)" είναι σε κάθε περίπτωση χαμηλότερα από αυτά των αγοριών, με σύγχρονη διαφοροποίηση, υπέρ των κοριτσιών αυτή τη φορά, των ποσοστών του "συμφωνώ με επιφυλάξεις". Ως προς τις "αρνητικές" τοποθετήσεις (απόλυτες ή σχετικές διαφωνίες), τα κορίτσια παρουσιάζονται περισσότερο απόλυτα, επιλέγοντας (εκτός από την περίπτωση της μεταβλητής v53d, ερώτημα 04) τιμές απόλυτης και όχι σχετικής διαφωνίας.

Ο έλεγχος ως προς την ηλικία, επιβεβαιώνει τις παρατηρήσεις που έγιναν

στη φάση επεξεργασίας του πολιτικού κινήσιμου των υποκειμένων περί "μείωσης της εξιδανικευτικής αντίληψης για την πολιτική". Από τις γραφικές παραστάσεις που συνοδεύουν τους πίνακες, η θέση των υποκειμένων διαφοροποιείται κατά τη διάρκεια της ηλικιακής τους διαδρομής.

"Σε ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία".

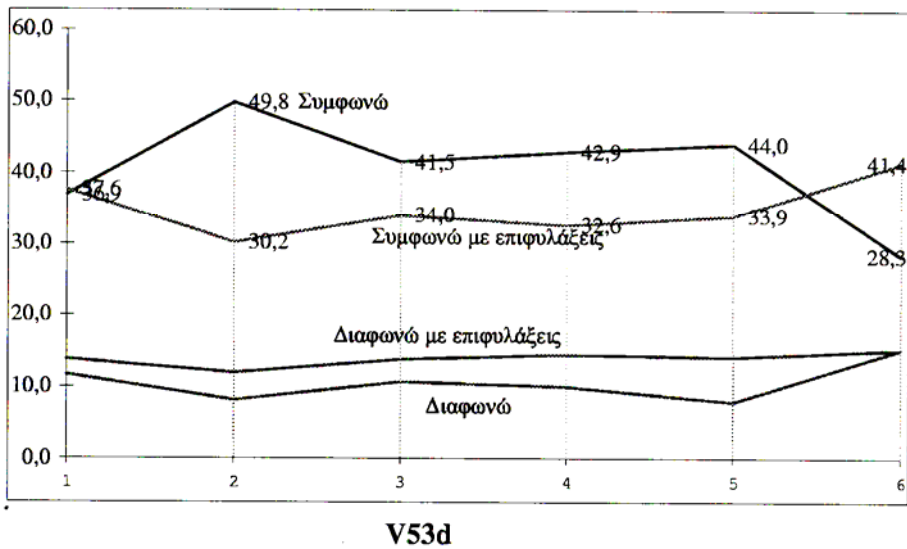
Γραφική Παράσταση 1.8.

V53c

(1=11-12 ετών, 2=13 ετών, 3=14 ετών, 4=15 ετών, 5=16 ετών, 6=17 ετών, 7=18 ετών, 8=18+ ετών)
"Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη Βουλή".

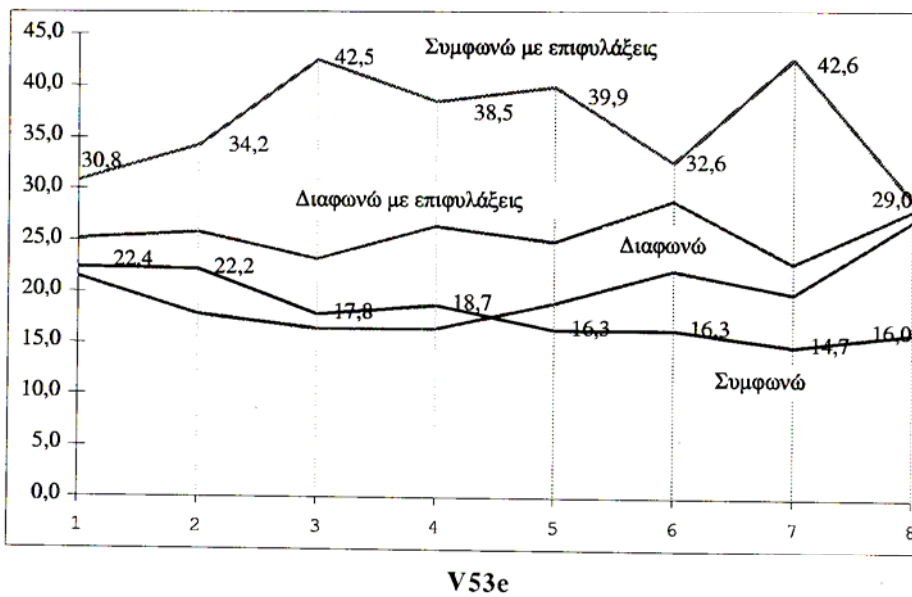
Γραφική Παράσταση 1.9.

(1=11-12 ετών, 2=13 ετών, 3=14 ετών, 4=15 ετών, 5=16 ετών, 6=17 ετών, 7=18 ετών, 8=18+ ετών)

“Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά”.

Γραφική Παράσταση 1.10.

(1=11-12 ετών, 2=13 ετών, 3=14 ετών, 4=15 ετών, 5=16 ετών, 6=17 ετών, 7=18 ετών, 8=18+ ετών)

Είναι επίσης ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς ότι στους τρεις διαφορετικούς τύπους λυκείων οι αντιδράσεις των μαθητών του δείγματος διαφοροποιούνται ως προς τους προτεινόμενους ισχυρισμούς.

Πίνακας 1.15.

"Σ' ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία".

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	29,5	25,9	26,4	19,6
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	41,7	48,0	46,2	44,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	17,1	18,4	16,6	22,9
Διαφωνώ	11,7	7,8	10,7	12,8

Πίνακας 1.16.

"Σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη βουλή".

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	43,1	42,9	44,9	36,2
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	30,9	34,9	30,8	36,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	14,4	13,6	13,6	16,0
Διαφωνώ	11,6	8,6	10,8	11,0

Πίνακας 1.17.

"Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά".

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	20,9	14,3	20,6	11,2
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	37,7	40,5	38,0	28,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	24,3	27,4	20,8	33,3
Διαφωνώ	17,1	17,7	20,6	26,7

4.1 Η ανάλυση της πολιτικής εμπιστοσύνης στα υποκείμενα του δείγματος

Ο δείκτης πολιτικής εμπιστοσύνης συγκροτείται από τις τρεις μεταβλητές που εξετάσαμε παραπάνω. Η reliability analysis ανέχνησε δείκτη alpha .5601 και η σύνθεση θεωρήθηκε επιτυχής. Η εξάρτηση¹¹ του δείκτη πολιτικής εμπιστοσύνης από τις ανεξάρτητες μεταβλητές του φύλου ($X^2=7.966$, $df=1$, $Sign.=.004$) και της ηλικίας ($X^2=19.382$, $p<.001$) υπήρξε θετική, ενώ δεν ανιχνεύθηκαν επιδράσεις από το κοινωνικοοικονομικό status της οικογένειας ($X^2= 5.097$, $p<.001$).

5. Συμπεράσματα

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις, συνοψίζουμε ως προς τους δύο δείκτες μέτρησης (πολιτικός κινισμός, πολιτική εμπιστοσύνη) για τις στάσεις των μαθητών απέναντι στην πολιτική και τους πολιτικούς.

- Οι μαθητές/τριες του δείγματος, συμφωνούν σε γενικές γραμμές με τον ισχυρισμό ότι "η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι". Το 37.7% απαντά ότι συμφωνεί απόλυτα, σημειώνοντας την υψηλότερη ποσοστιαία τιμή, ενώ το 34.1% δηλώνει ότι συμφωνεί με επιφυλάξεις. Το 28.2% των απαντήσεων συγκροτεί τον πόλο άρνησης στον ισχυρισμό, ποσοστό το οποίο

11. Kruskal-Wallis nonparametric test

προκύπτει από όσους/ες διαφωνούν με επιφυλάξεις (18.7%) ή απόλυτα (9.5%).

- Το 79.1% των μαθητών και μαθητριών δηλώνει ότι συμφωνεί με τον ισχυρισμό ότι “οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες” (39.8% χωρίς επιφυλάξεις και 39.3% με επιφυλάξεις), το 61.4% συμφωνεί, με ή χωρίς επιφυλάξεις, ότι “οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα” (26.6% και 34.8% αντίστοιχα), ενώ η συντριπτική πλειοψηφία (85.7%) δηλώνει ότι “το μόνο που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία” (61.5% χωρίς επιφυλάξεις και 24.2% με επιφυλάξεις).
- Σε γενικές γραμμές οι μαθητές και οι μαθήτριες του δείγματος συμφωνούν σε ποσοστό 71.5% (26.5% απόλυτα και 45.0% με επιφυλάξεις), ότι η παρουσία των πολιτικών σ’ ένα πολίτευμα εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία. Με λιγότερες επιφυλάξεις συμφωνούν στο ότι ουσιαστικά η εκπροσώπηση των πολιτών από τους πολιτικούς στο κοινοβούλιο είναι η βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος (42.4% των υποκειμένων συμφωνούν απόλυτα, ενώ 33.0% συμφωνούν με επιφυλάξεις). Το ότι οι πολιτικοί είναι επιφορτισμένοι με την εκπροσώπηση των πολιτών στη βουλή δεν φαίνεται να σημαίνει ότι εκπροσωπούν και τα συμφέροντά τους. Το 54.9%, δηλαδή ο/η ένας/μία στους δύο περίπου, τοποθετείται επιλέγοντας κάποια τιμή στον πόλο της συμφωνίας, ως απάντηση στον προτεινόμενο ισχυρισμό του ερωτήματος¹² (το 17.4% συμφωνεί με τον ισχυρισμό έτσι όπως διατυπώθηκε, ενώ το 37.5% συμφωνεί μεν, αλλά με κάποιες επιφυλάξεις). Ένας/μία στους/τις τέσσερις φαίνεται να διατηρεί επιφυλάξεις ως προς το αν οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών, ενώ προκύπτει και ένα ποσοστό 19.3%, το οποίο αναφέρεται σε εκείνους οι οποίοι είναι περισσότερο απόλυτοι στην εκτίμησή τους και διαφωνούν με τον ισχυρισμό.

12. “Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά” (Ερώτημα 05)

6. Παραρτήματα

"Η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	40,5	35,0	18,7	29,7	29,1	28,5	36,5	46,0	49,9	52,5
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	32,2	36,0	32,7	25,9	33,3	38,6	36,2	34,5	33,7	33,3
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	17,7	19,6	29,0	25,2	21,7	23,4	19,2	13,9	12,7	10,1
Διαφωνώ	9,5	9,5	19,6	19,2	15,9	9,5	8,1	5,6	3,6	4,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δεγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	37,8	32,8	39,7	27,9	40,2	44,5	47,0	27,9	37,8	38,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	34,2	40,3	31,1	31,7	36,8	31,6	37,9	40,2	33,4	34,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	19,2	19,2	17,1	24,6	17,7	16,3	9,7	23,8	20,2	18,3
Διαφωνώ	8,8	7,8	12,2	15,8	5,2	7,6	5,3	8,2	8,6	9,7

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	40,5	35,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	32,2	36,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	17,7	19,6
Διαφωνώ	9,5	9,5

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	38,0	41,6	22,4	40,0	39,0	38,6	36,4	41,2	45,7	51,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	38,5	40,0	35,5	31,1	35,5	39,0	42,6	42,6	41,2	28,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	16,7	14,1	23,4	20,1	17,3	15,1	17,4	13,3	9,7	13,0
Διαφωνώ	6,8	4,3	18,7	8,7	8,2	7,3	3,6	2,9	3,4	8,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δεγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	37,8	37,5	45,9	38,0	36,0	43,7	47,3	31,1	34,7	41,1
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	41,5	41,9	32,3	34,4	45,7	36,9	39,9	50,0	43,3	38,4
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	15,5	16,2	14,7	18,7	15,4	14,0	9,9	14,8	17,1	14,6
Διαφωνώ	5,2	4,4	7,1	8,9	3,0	5,5	2,9	4,1	5,0	6,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	38,0	41,6
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	38,5	40,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	16,7	14,1
Διαφωνώ	6,8	4,3

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Σ' ένα πολίτευμα η παρουσία των πολιτικών εξασφαλίζει την πολυφωνία και τη δημοκρατία".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	30,6	22,4	28,0	26,8	31,8	27,2	25,3	26,1	23,9	21,4
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	42,9	47,2	37,4	38,2	43,9	45,4	46,5	46,0	49,0	44,9
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	16,9	19,3	20,6	19,5	13,2	19,1	18,8	18,6	18,0	18,4
Διαφωνώ	9,6	11,0	14,0	15,4	11,1	8,3	9,3	9,3	9,1	15,3

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δειγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	26,0	32,1	25,2	29,5	25,9	26,4	19,6	25,8	29,2	26,1
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	44,3	45,8	46,6	41,7	48,0	46,2	44,8	42,5	43,4	45,4
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	18,7	14,7	18,3	17,1	18,4	16,6	22,9	25,0	16,1	18,1
Διαφωνώ	11,1	7,4	9,8	11,7	7,8	10,7	12,8	6,7	11,3	10,4

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	29,5	25,9	26,4	19,6
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	41,7	48,0	46,2	44,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	17,1	18,4	16,6	22,9
Διαφωνώ	11,7	7,8	10,7	12,8

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι πολιτικοί εκπροσωπούν τους πολίτες στη βουλή".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	44,7	40,3	39,3	41,9	36,9	49,8	41,5	42,9	44,0	28,3
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	31,3	34,8	31,8	28,3	37,6	30,2	34,0	32,6	33,9	41,4
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	12,8	15,3	13,1	16,6	13,8	11,9	13,8	14,5	14,1	15,2
Διαφωνώ	11,2	9,7	15,9	13,1	11,7	8,1	10,7	10,0	7,9	15,2

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δειγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	28,3	42,5	42,1	43,1	42,9	44,9	36,2	47,1	42,7	42,3
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	41,4	32,8	31,3	30,9	34,9	30,8	36,8	29,8	37,0	32,4
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	15,2	14,6	15,0	14,4	13,6	13,6	16,0	16,5	11,6	14,5
Διαφωνώ	15,2	10,2	11,7	11,6	8,6	10,8	11,0	6,6	8,7	10,9

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	43,1	42,9	44,9	36,2
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	30,9	34,9	30,8	36,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	14,4	13,6	13,6	16,0
Διαφωνώ	11,6	8,6	10,8	11,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών γενικά".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	19,2	15,8	22,4	22,2	17,8	18,7	16,3	16,3	14,7	16,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	37,4	37,4	30,8	34,2	42,5	38,5	39,9	32,6	42,6	29,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	25,4	26,3	25,2	25,8	23,2	26,4	24,9	28,9	22,8	28,0
Διαφωνώ	18,0	20,6	21,5	17,8	16,4	16,4	18,9	22,1	19,8	27,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δεγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	16,7	16,5	19,5	20,9	14,3	20,6	11,2	19,7	18,0	16,8
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	37,4	38,3	37,2	37,7	40,5	38,0	28,8	37,7	37,6	37,2
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	25,8	26,0	25,9	24,3	27,4	20,8	33,3	25,4	26,2	26,3
Διαφωνώ	20,1	19,2	17,4	17,1	17,7	20,6	26,7	17,2	18,2	19,7

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Σχολικής Μονάδας			
	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.
Συμφωνώ	20,9	14,3	20,6	11,2
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	37,7	40,5	38,0	28,8
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	24,3	27,4	20,8	33,3
Διαφωνώ	17,1	17,7	20,6	26,7

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Οι πολιτικοί εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	28,5	24,7	24,3	25,2	23,8	25,9	26,7	27,0	30,1	26,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	33,6	35,9	24,3	30,4	32,9	35,0	35,8	36,3	37,0	40,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	23,5	25,4	37,4	27,4	28,0	24,8	25,2	21,9	19,8	21,0
Διαφωνώ	14,4	14,0	14,0	17,0	15,3	14,4	12,3	14,8	13,1	13,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δεγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	25,9	29,5	26,9	24,7	27,0	29,8	25,5	24,8	28,4	26,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	35,4	32,7	34,3	31,4	39,4	32,1	37,5	33,1	35,2	34,7
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	24,8	23,4	23,9	28,0	22,2	21,5	24,2	31,4	25,3	24,3
Διαφωνώ	13,9	14,4	14,8	16,0	11,4	16,6	12,8	10,7	11,1	15,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	28,5	24,7
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	33,6	35,9
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	23,5	25,4
Διαφωνώ	14,4	14,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς κατακτήσουν την εξουσία".

	Φύλο		Ηλικία							
	Αγόρια	Κορίτσια	11-12 ετών	13 ετών	14 ετών	15 ετών	16 ετών	17 ετών	18 ετών	19 ετών και άνω
Συμφωνώ	60,4	62,5	46,7	58,6	59,9	56,5	60,2	64,5	68,8	69,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	24,1	24,3	19,6	19,9	23,9	28,8	26,5	24,2	21,8	20,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	9,5	10,3	19,6	14,0	9,4	10,7	10,0	8,6	5,6	8,0
Διαφωνώ	6,1	2,9	14,0	7,5	6,8	4,0	3,3	2,7	3,8	3,0

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Τύπος Δαγματοληπτικής Περιοχής			Τύπος Σχολικής Μονάδας				Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας		
	Αστική Περιοχή	Ημιαστική Περιοχή	Αγροτική Περιοχή	Γυμνάσιο	Γενικό Λύκειο	Τ.Ε.Λ.	Ε.Π.Λ.	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη - ευνοημένη Ομάδα
Συμφωνώ	59,5	64,6	65,1	57,3	60,1	66,7	67,8	51,6	55,5	63,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	25,0	24,1	22,1	23,2	27,2	23,0	21,1	28,7	28,2	23,7
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	11,1	7,1	7,9	12,5	10,3	6,9	7,0	13,1	12,2	8,8
Διαφωνώ	4,4	4,1	4,8	7,0	2,5	3,4	4,0	6,6	4,1	4,5

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	60,4	62,5
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	24,1	24,3
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	9,5	10,3
Διαφωνώ	6,1	2,9

* οι ενδείξεις είναι ποσοστά %

"Η πολιτική είναι ένα βρώμικο παιχνίδι".

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	40,5	35,0
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	32,2	36,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	17,7	19,6
Διαφωνώ	9,5	9,5

"Οι πολιτικοί αγωνίζονται για τα προσωπικά τους συμφέροντα και φιλοδοξίες".

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	38,0	41,6
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	38,5	40,0
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	16,7	14,1
Διαφωνώ	6,8	4,3

"Οι πολιτικοί εκτροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους και όχι τα γενικότερα συμφέροντα".

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	28,5	24,7
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	33,6	35,9
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	23,5	25,4
Διαφωνώ	14,4	14,0

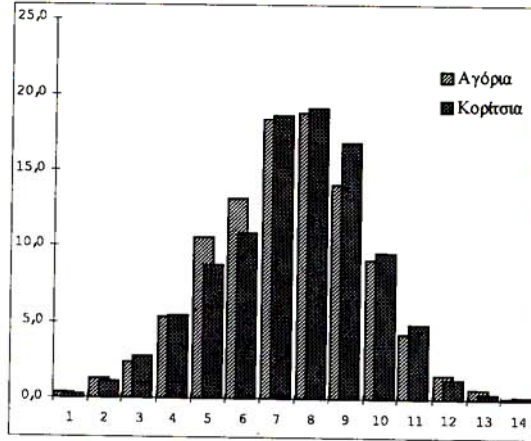
"Αυτό που ενδιαφέρει τους πολιτικούς είναι το πώς θα κερδίσουν τις εκλογές και το πώς κατακτήσουν την εξουσία".

	Φύλο	
	Αγόρια	Κορίτσια
Συμφωνώ	60,4	62,5
Συμφωνώ με επιφυλάξεις	24,1	24,3
Διαφωνώ με επιφυλάξεις	9,5	10,3
Διαφωνώ	6,1	2,9

	<u>Φύλο</u>	
	Αγόρια	Κορίτσια
1,00	0,4	0,3
1,08	1,3	1,1
1,15	2,4	2,8
1,23	5,3	5,4
1,31	10,6	8,7
1,38	13,1	10,8
1,46	18,4	18,7
1,54	18,8	19,1
1,62	14,1	16,8
1,69	9,1	9,6
1,77	4,2	4,9
1,85	1,6	1,3
1,92	0,6	0,4
2,00	0,1	0,2

Τιμές στον άξονα εκδήλωσης

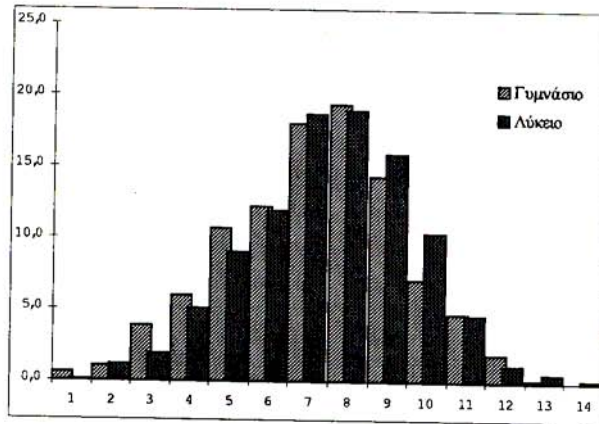
Στάσεις απέναντι στην πολιτική

	<u>Εκπαιδευτική Βαθμίδα</u>	
	Γυμνάσιο	Λύκειο
1,00	0,6	0,1
1,08	1,1	1,2
1,15	3,8	1,9
1,23	6,0	5,1
1,31	10,7	9,0
1,38	12,2	11,9
1,46	18,0	18,7
1,54	19,3	18,9
1,62	14,3	15,9
1,69	7,1	10,4
1,77	4,7	4,6
1,85	1,9	1,2
1,92	0,2	0,6
2,00	0,0	0,2

Τιμές στον άξονα εκδήλωσης

Στάσεις απέναντι στην πολιτική

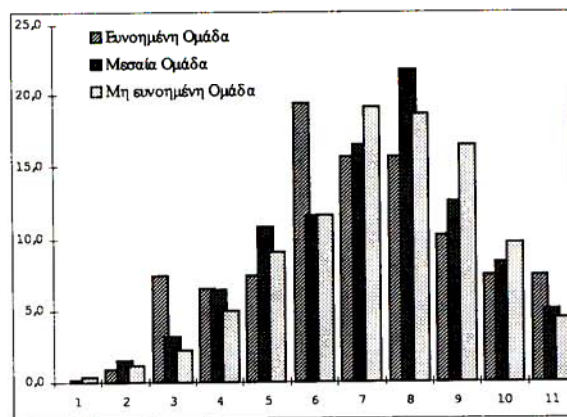

**Κοινωνικοοικονομικό Status
Οικογένειας**

	Ευνοημένη Ομάδα	Μεσαία Ομάδα	Μη ευνοημένη Ομάδα
1,00	0,0	0,2	0,4
1,08	0,9	1,5	1,2
1,15	7,4	3,2	2,3
1,23	6,5	6,4	5,0
1,31	7,4	10,8	9,1
1,38	19,4	11,6	11,6
1,46	15,7	16,5	19,1
1,54	15,7	21,8	18,7
1,62	10,2	12,6	16,5
1,69	7,4	8,3	9,7
1,77	7,4	5,1	4,4
1,85	0,9	1,5	1,3
1,92	0,9	0,2	0,5
2,00	0,0	0,3	0,1

Τιμές στον άξονα εκδήλωσης

Στάσεις απέναντι στην πολιτική

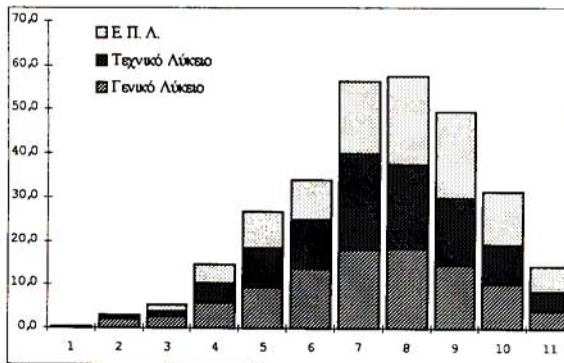

Τιμές στον άξονα εκδήλωσης

Τύπος Λυκείου

	Γενικό Λύκειο	Τεχνικό Λύκειο	Ε. Π. Λ.
1,00	0,1	0,3	0,0
1,08	2,1	0,3	0,6
1,15	2,6	1,4	1,2
1,23	5,8	4,6	4,2
1,31	9,4	9,1	8,2
1,38	13,5	11,3	9,2
1,46	18,0	22,0	16,3
1,54	18,3	19,3	19,9
1,62	14,5	15,6	19,5
1,69	10,4	8,9	12,2
1,77	4,2	4,3	5,8
1,85	0,8	1,8	1,6
1,92	0,2	0,8	1,2
2,00	0,3	0,3	0,0

Στάσεις απέναντι στην πολιτική

Τιμές στον άξονα εκδήλωσης

Σχολική Επίδοση

	10.0-13.0	13.1-16.0	16.1-18.0	18.1-20.0
1,00	1,1	0,2	0,2	
1,08	1,3	0,9	1,3	1,6
1,15	3,0	2,1	2,3	3,8
1,23	5,1	4,4	6,3	6,3
1,31	9,5	9,0	9,1	12,5
1,38	10,4	10,8	12,8	14,7
1,46	18,0	19,2	20,0	14,5
1,54	17,6	18,8	19,1	20,4
1,62	15,3	17,2	14,7	13,1
1,69	9,1	10,2	8,5	8,7
1,77	6,8	4,6	4,6	2,6
1,85	1,9	1,6	0,9	1,4
1,92	0,6	0,9	0,0	0,4
2,00	0,2	0,1	0,2	0,2

Στάσεις απέναντι στην πολιτική

